

Št. kapitán František Martinek:

Po stopách českých vojáků ve Španělsku.

(Dokončení.)

Na ostatních frontách měli spojenci úspěch. Situace Ludvíka XIV. byla téměř zoufalá. Poznovu učinil nabídku, že odvolá všechny své oddíly ze Španělska a že zanechá svého vnuka, aby se bránil, jak dovede; dále, že k holandské bariéře přidá ještě města Valenciennes a Douai, že říši odstoupí okres kasselský, Alsasko a Strasburk a konečně že zruší opevnění Dunkerque. Avšak jeho protivníci se opětně dopustili zlé chyby: k jejich troufalým požadavkům přibyla další smělá, ba zneuctující podmínka, že Ludvík XIV. musí během dvou měsíců vyhnati vlastními brannými silami svého vnuka ze Španělska. To Ludvík XIV. musil ovšem s rozhořčením odmítnout. Ještě dříve, po čas jednání o mír, odvolal Ludvík XIV., aby dodal svým nabídkám důrazu, všechny francouzské oddíly ze Španělska a zanechal v Roussillonu toliko pozorovací sbor pod velením vévody de Noailles. Přes to však francouzský král svého vnuka docela na holičkách nenechal; zachoval sice zdání neutrality, ale dovoloval a účelnými opatřeními podporoval houfné deserce francouzských vojáků před odchodem ze Španělska k vojsku Filipovu. A tak Filip V. shromáždil armádu 22.000 mužů pěchoty a 7000 jezdců a její vrchní velení svěřil markýzi *de Villadarias*. Nicméně situace v Aragonu — kde se jeho armáda soustředila — vypadala pro Filipa V. velmi špatně, neboť na Starhemberga bez přímé francouzské pomoci nestačil, byť ten měl sil daleko méně, jen asi 19.000 mužů. Zato však byla císařská armáda ve velmi dobrém stavu, jak si pochvaloval Karel III. v dopise hraběti Wratislavovi.

Nyní docházelo k rozhodujícímu zápasu. Karlovo vojsko se shromáždilo v táboře u *Agramuntu*, Filipovo v nevelké vzdálenosti odtud, odděleno řekou *Segre*, právě rozvodněnou. Král Karel III. přijel k své armádě z *Barcelony* 7. června 1710. Za několik dní potom se přepravilo celé španělské vojsko u *Léridy* přes *Segre* a Starhemberg se svými oddíly se rozložil podél řeky *Noguery* poblíž *Balaguery*. Skoro po celý červenec stála vojska nehnutě proti sobě: Starhembergovi mezitím došly některé doplňky pro jeho pěší pluky — asi 3600 mužů —, které do *Barcelony* dopravilo anglické loďstvo. Teprve 27. července podnikl Starhemberg na Filipovo vojsko prudký útok spolu s anglickým generálem Stanhopem a dobyl u *Almenary* velkého vítězství, které stálo Španěly sice velké ztráty, ale bylo vykoupeno i proudy krve císařských vojáků, zejména českých dragounů pluku Jörgerova a pěšáků pluku Gschwindova. Filip V., jsa velmi rozezlen touto porážkou, kterou podle něho zavinil markýz de Villadarias, svěřil nyní vrchní velení markýzi *de Bay*, který dříve velel jeho oddílům na portugalských hranicích, a zároveň poprosil svého děda o novou pomoc a o vyslání zdatného vévody *de Vendôme* jako vrchního vůdce. Starhemberg se zatím zmocnil měst *Monzonu*, *Barbastra* a *Estadilly*; Filip V. musil ustoupit k *Zaragoze*, poněvadž manévry, který provedl Jörgerovi dragouni směrem na *Fragu*, znamenal pro něho hrozbu, že bude obchvácen. Starhemberg následoval Filipa k řece *Ebru* a překročil ji v noci s 18. na 19. srpen zároveň s protivníkem, jenž se na druhý břeh přepravil u *Zaragozy*. Tam, pod samými hradbami města, došlo 20. srpna 1710 ke krvavé bitvě, v které se opětně velmi vyznamenali čeští dragouni, kteří tu podnikli, bojujíce pěšky, útok do soupeřova levého

boku. Po tříhodinném boji se bitva změnila v zničující porážku pro Španěly, neboť ztratili na 4000 mrtvých a těžce raněných a stejný počet zajatců, 22 děl a asi 50 praporů; na straně Starhembergově padlo 1500 mužů. Filip V. ustoupil se zbytkem své armády do *Tudely* a tam odtud pospíšil sám do *Madridu*, který — jakožto otevřené město — byl protivníkem nyní vážně ohrožen. Dvůr i tribunály se odstěhovaly do *Valladolidu*, kam Filipa následovala i velká část kastilské šlechty, stále mu věrné. Ludvík XIV., když byl zpraven o tísni svého vnuka, byl rozezlen marností svého jednání o mír a rozhodl se upustit od neutrality i vyslat do Španěl pomocný oddíl 14.000 mužů a nadto ještě vévodu de Vendôme jako vůdce spojených španělsko-francouzských sil.

Karlovo vojsko, pobývši pět dní v *Zaragoze*, dale se mezitím na pochod k *Madridu*. Starhemberg se radil se svými spojenci v *Calatayudu* o dalším postupu. Jeho úsilí směřovalo k tomu, aby byly zpět získány *Tortosa*, *Mequinenza* a *Lérida*, zejména však *Valencia*, která jako nejbližší přístav na Středozemním moři byla pro spojení s *Madridem* nejdůležitější; jen tak bylo lze udržet se v *Madridě* trvale. Neprodlévalo se však a postupovalo se dále k *Madridu* přes *Medinaceli*, *Siguenzu* a *Guadalajaru*. 20. září dorazila spojenecká armáda k *Alcale de Henares* a na den sv. Václava r. 1710 vjel Karel III. 2000 dragounů slavně do *Madridu*. Město ho však přivítalo mrazivě: ulice byly liduprázdné, okna zastřena, krámy zavřeny. Toto jeho tísnivé postavení se stávalo v nepřátelském prostředí stále hrozivějším, tím spíše, že Francouzi již přicházeli. Markýz de Bay shromáždil nadto 10.000 dobrovolníků u *Meridy* a opevnil se na řece *Taju* u *Almarazu*: z té příčiny nemohl Starhemberg počítat s přispěním svých spojenců od portugalských hranic. Kurýři, které Karel III. vysílal z *Madridu* — též se zprávami pro svého bratra ve Vídni — byli nepřátelskými hlídkami mezi *Guadalajarou* a *Calatayudem* vesměs pochytáni. Spojení s pobřežím u *Valencie* uskutečněno nebylo. Starhemberg dal svými vojáky obsadit ještě *Toledo* a vysílal hlídky až k *Talavere de la Reyna* na *Taju*, vstříc pomoci z Portugalska, v kterou stále ještě doufal, leč marně. Tato místa jsou v Evropě — kromě Sicílie — nejdále, kam se naši vojáci na svých taženích v habsburských službách dostali.

Vévoda de Vendôme se svým sborem přibyl mezitím ke králi Filipovi do *Valladolidu* a hned se dal energicky do práce. Když se koncem října přiblížil k *Taju* u *Almarazu*, měl s sebou již na 20.000 dobře vyzbrojených vojáků a znepokojoval protivníka u *Toleda* stálými nájezdy. Starhemberg poznával, že se za těchto poměrů v Kastilii neudrží, zejména pro odpor obyvatelstva, a když Karel III. opustil 11. listopadu *Madrid*, dala se celá armáda na ústup do Aragonu, a to tím spíše, že ve válečné poradě, konané 16. listopadu u *Ciempozuelos*, bylo zjištěno, že i Katalonii hrozí nebezpečí francouzského útoku. Tomu muselo být zabráněno stůj co stůj.

V *Chinchonu* byly soustředěny všechny branné síly spojenců, avšak pro stálé neshody a vůdcovské rozmršky mezi Starhembergem a Stanhopem byl ústup prováděn sice stejnou trasou, avšak v oddělených proudech; jak anglicko-holandské, tak i císařské kontingenty pochodovaly zvlášť samy pro sebe. To se Angličanům zle vymstilo a také císařskému vojsku z toho nakonec vyplynula nevýhoda přes bitevní úspěch.

Král Filip V. a vévoda de Vendôme dorazili zatím v prvních dnech prosincových spěšnými pochody od *Talavery* až k *Aranjuezu* a namířili odtud ke *Guadalajare*. Starhemberg přibyl 8. prosince k městu *Cifuen-*

tes, Stanhope se zastavil o jeden den dříve na řece *Tajuné* u *Brihuegy*. Tam v terénu s příkrými skalnatými břehy narazil na něho Vendôme prudkým útokem. Připravil mu nejen krvavou porážku, ale přinutil ho k úplné kapitulaci; celý oddíl Stanhopův — asi 3000 mužů — vydal Francouzům své zbraně. Starhemberg, který Stanhopovi na jeho volání přispěchal na pomoc, musil chtěj nechtěj přijmout bitvu, kterou mu zde vévoda de Vendôme v blízkosti vnutil, a to u *Villaviciosy* 10. prosince 1710. Jeho armáda si tu počínala velmi statečně — zvlášť mužně se tu bili cpětně čeští vojáci pěších pluků Gschwindova, Eckhova a Starhembergova a dragounského pluku Jörgerova — takže tu Starhemberg získal i určité přechodné výhody, ba lze říci i zdánlivé vítězství. Ztratil však všechna svá děla a skoro třetinu svého mužstva, takže se tam proti soupeři početně značně silnějším udržet nemohl. S oddílem 8000 mužů, kteří mu zbyli, ustoupil do Aragonu a 23. prosince dorazil k *Zaragoze*. Avšak ani tam se necítil bezpečen a couvl raději do Katalonie; 5. ledna 1711 dospěl až k *Balagueru*, kde v dobře opevněném táboře zůstaly jeho oddíly přes zimu. Filip V. mezitím obsadil celý Aragon.

Pro nedostatek sil nezbývalo Starhembergovi v Katalonii nic jiného, než aby se omezil toliko na defensivu. Zejména po příchodu dalších 18.000 mužů francouzského vojska, které vévoda de Noailles přivedl z Roussillonu až pod *Geronu*, ocitl se Starhemberg v krajně trapné situaci. *Gerona* se vzdala 1. února Francouzům; ti pak obsadili horskou pevnost *Venasque* a konečně i *Balaguer*, odkud císařské oddíly, vyklidivše tábor, ustoupily až k *Barceloně*. Tam na štěstí přibýly nové, svěží posily od rakouské armády v Neapolsku. Opětne to byl dragounský pluk s převahou českého mužstva, totiž pluk *Jindřicha de Battée*, jemuž velel obristlejtant *Rudolf Zejdlie z Šenfeldu*, neohrožený voják, zvlášť zkušený v drobné válce; vedle něho dragounský pluk *Vaubonne*, rovněž s velkým kontingentem českého mužstva, jemuž stál v čele hrabě *František Antonín Lamberg*. Z péchoty sem dorazily pluk *Bagniho* (nynější 25. pěší pluk lučenecký), tenkrát hojně doplňovaný z Nitranska, jehož velitel hrabě *František Podivín z Valdštejna* na Komorním Hrádku padl v této válce u *Luzzary* v Itálii, dále pluk *Toldo*, jemuž jako hejtman sloužil hrabě *Jan Ferdinand z Klenového*. Příchodem císařských posil byly úspěchy Vendómovy zastaveny; francouzské vojsko se usadilo v opevněném táboře u *Agramuntu*. Starhemberg učinil nový pokus dobýt zpět *Tortosu*, která ovládala celé poříčí dolního *Ebra*, avšak to se mu nepodařilo. Na portugalských hranicích se nezběhlo nic významnějšího.

Tu však došlo k překvapující události, která situaci docela zvrátila. 1. května 1711 dostali v *Barceloně* zprávu, že císař Josef I. náhle zemřel. Karel III. byl nyní posledním mužským potomkem habsburského rodu a tím se jeho postavení úplně změnilo. Karel se ovšem nechtěl vzdát španělského dědictví, na něž bylo vynaloženo tolik obětí, a zůstal ještě dlouhý čas v *Barceloně*; ve Vídni vládla zatím jeho jménem jeho matka, císařovna-vdova *Eleonora*. Nakonec se však přece musil odhodlat k odjezdu do Německé říše; odjel z *Barcelony* 27. srpna, zůstaviv tam jako vladárku svou mladou choť, královnu *Alžbětu Kristinu*.

Mezinárodní konstelace se nyní utvořila zcela jinak, opětne přičiněním Anglie, která v svém vlastním zájmu nemohla připustit, aby koruna svaté říše římské a koruna světového panství španělského spočí-

valy na jediné hlavě a aby tak došlo k pevné a naprosté nadvládě Habsburků v Evropě. Dala se proto ihned do vyjednávání s králem Ludvíkem XIV.

Z vojenských akcí ve Španělsku v tomto období sluší vzpomenout na operace pod nejdůležitější katalánskou pevností *Cardonou*, pevným hradem na vysoké skále, sídlem jednoho z nejpyšnějších rodů španělských, z něhož pocházela matka olomouckého kardinála Dietrichštejna. Starhembergovi se podařilo nejen vyprostit pevnost z francouzského obležení, nýbrž způsobit tu vévodovi de Vendôme 19. prosince 1711 velmi krvavou lázeň. Francouzi tu ztratili 22 děl, značné zásoby střeliva a celkem — jak pod hradbami *Cardony*, tak i v obou utkáních s císařskými — na 4000 mrtvých a těžce raněných. Opětne se tam vyznamenaly udatenstvím jednak oba nově došlé pluky dragounské, jednak pěší pluky Bagního, Gschwindův, Eckhův a Starhembergův, tedy z velké části vojáci českého a slovenského původu.

Byla to poslední větší akce v těchto bojích na Pyrenejském poloostrově. Roku 1712 nebylo tam již význačnějších operací, zejména když v červnu toho roku zemřel vévoda de Vendôme, jehož nástupce kníže Tilly se vyhýbal opatrně jakémukoliv ofensivnímu podniku. Ani Starhemberg nemohl nic významnějšího podniknout, zejména po odchodu anglického vojska a loďstva. Anglická diplomacie vyjednávala s Ludvíkem XIV. s velkým úspěchem, zvláště když padl *Marlborough*, stále nakloněný k dalšímu válčení s Francií. Jednání šlo nyní ke konci. Ludvík XIV. odstoupil Anglii velkou část Kanady a zaručil se, že opevnění Dunkerque bude zrušeno; ač velmi nerad, přistoupil na to, aby jeho vnuk jako král španělský ponechal Anglii *Gibraltar* a *Minorku*. Kromě toho Filip V. svolil k slavnostní renunciaci na nástupní právo ve Francii pro sebe a své potomky, aby nedošlo k personální unii francouzsko-španělské. Tak došlo 17. července 1712 k příměří mezi královnou Annou a Ludvíkem XIV. a 11. dubna následujícího roku k míru v *Utrechtu*, podepsanému Anglií, Francií, Španělskem, Holandskem, Pruskem, Portugalskem a Savojskem. Novému císaři Karlu VI. byly postoupeny španělské državy v Nizozemí a v Itálii, vyjímajíc Sicílii, kterou měl dostat vévoda savojský. Karel VI. sice protestoval a mír v *Utrechtu* uznati nechtěl, avšak nakonec se musil podvolit, poněvadž Francie vrhla nyní všechny své síly na rýnské hranice, kde se ukázala její naprostá převaha, proti které ani tak výtečný vojevůdce, jakým byl princ Evžen Savojský, nemohl nic svést. Tak byl Karel VI. konečně nucen podepsat v *Rastattu* 7. března 1714 mír s Francií, kterým byla válka o dědictví španělská ukončena i formálně.

*

Z historie války o dědictví španělské lze čerpat mnoho dobrých poznatků pro srovnání s dobou nynější. U vojáků naší doby se stále ještě vyskytuje rčení, od dřívějška zakořeněné, že se historie opakuje. To však je po mém soudu omyl, který by se ve vojenských výpočtech mohl nevyplatit. Ve skutečnosti nezná válečná historie případů, o nichž by se mohlo při pečlivém zkoumání říci, že jsou shodné. Podmínky politické, rozličné okolnosti vojensko-organizačního, hospodářského a sociálního rázu, nehledíc ani k přerůzným průvodním zjevům, nejsou nikdy totožné nebo velmi shodné i při situacích, zápletkách a událostech zdánlivě velmi

podobných těm, které se již přihodily někdy v minulosti. Vždy je tu dosti rysů odlišných a jsou to zejména imponderabilia, jevy předem nezvažitelné a pro oko pozorovatelovo mnohdy podřadné, které mohou úplně zvrtnout kalkulaci docela strážlivě a chladně uváženou a na cifrách všelijakých koeficientů založenou. V tom nám podává historie jak světové války, tak i válečných konfliktů v posledním dvaceti letí příkladů dostatek. Moderní státník a moderní vojevůdce musí tedy hledět stále do *přítomnosti*, umět se dívat bystře kolem sebe; musí být jemného citění, aby dovedl včas odhadnout a zachytit význam i těžko předvídatelných náhlostí a změn situace v srážkách politických, eventuálně též válečných, a rychle se jim přizpůsobit. Neboť historie se neopakuje.

Tím arci nemá být řečeno, že studium historie je pro moderního politika a vojáka nevýznamné nebo dokonce zbytečné. Právě naopak: historie — politická i vojenská — bude vždy učitelkou života, neboť, je-li správně chápána, bystří oko a soudnost, dává evik pro posuzování daných sil a možností a pro logické zvážení faktů a případných záměrů. To platí zejména i o stránce geopolitické a politicko-geografické a nikdy tu nebude na škodu přihlédnout k poučkám, které nám poskytuje minulost.

Také nynější těžké zápletky ve Španělsku nás nutí, podívat se hlouběji do dřívějších dějin této země. Zpozorujeme pak, že základní pohnutí a intence, které byly hybnými silami ve válce o dědictví španělské před 230 lety, mají, jak je i z předcházejícího zcela stručného vyličení jejího průběhu vidět, dosti podobností s podkladem situace nynější. Neboť nemylme se: ve španělském případě dnešní doby nejde — jak se to rádo předstírá — o strach z „bolševisace“ Evropy, „ohrožené“ z východu Ruskem a ze západu jednak „napolo zbolševisovanou“ Francií, jednak případným vítězstvím „rudé“ valencijské vlády. V daleko menší míře, než jak se za to obyčejně má, běží též o to, komu budou v budoucnosti zajištěny zdroje surovin a především rudné bohatství Španělska, zda Anglii, jako až doposud, anebo velmocím dynamickým (Italie, jak známo, usiluje o získání almadenského těžiště rtuti, Německo o zabezpečení — patrně ve způsobu monopolních koncesí — asturských dolů rudy). Především tu jde o *zeslabení Francie* ohrožením nebo dokonce rozrušením její politické a vojenské potence z jihu pro případ nového konfliktu na Rýně a v střední Evropě, s kterým se počítá. Bude-li pak Francie mít nejistou posíci na pyrenejských hranicích, v západní části Středoziemního moře a v zálivu Biskajském tak, aby byla nucena vázat tu určitou část svých pozemních a námořních sil, anebo setká-li se tu dokonce s otevřeným nepřátelstvím, jaká to výhoda pro její soupeře na východě, anebo eventuálně i na jiho-východě! Je zřejmé, že dnes je přímo životním zájmem Francie — a spolu s ní také ostatních demokracií v Evropě, tedy i Anglie a nás —, aby Francie byla a zůstala kryta za Pyrenejemi, které nyní, za rozvoje letectví, daleko nejsou tak mocnou přirozenou překážkou jako za časů dřívějších, a aby nebylo ochromeno v Středozemním moři její spojení s francouzským pobřežím v Africe.

V té příčině shledáváme dostatek podobností novodobých problémů s otázkami, jež před věky byly podnětem k válce o dědictví španělské a živou náplní za jejího průběhu; a to jak po stránce vojenské, tak i zejména po stránce politické.

Pokud jde o stránku politickou, chápeme, že Francii za Ludvíka XIV. — státu expansivnímu — šlo ve Španělsku zajisté o zájmy dynastické; ale

v nemenší míře musila být zajištěna politicky a strategicky — ať již přímým spojenectvím anebo alespoň přátelskou blahovůlí — na svém jihu, když její pozornost musila být obrácena, a to do daleké budoucnosti, k hranicím rýnským. Nemohla rozhodně připustit, aby na Rýně i za Pyrenejemi zakotvil soupeř týž anebo příbuzní soupeři stejných zájmů. I dnes má pro ni svrchovanou důležitost, aby za Pyrenejemi zůstala zabezpečena; proto chtějí nabýt ve Španělsku příznivé půdy pro své zájmy Italie a Německo. Tenkrát Francie bolestně pociťovala slabinu, kterou pro ni znamenala Minorca — ostrov, jenž se z Baleár nejvíce přibližuje Provincii —, když ji obsadila jiná velmoc, která ji odtud mohla ohrožovat a zároveň bránit jejímu spojení se severní Afrikou; podařilo se jí později, že se na čas zmocnila Minorky sama a roku 1802 se postarala o to, aby ostrov byl trvale vrácen Španělsku. Podobně i nyní by Italie ráda získala Minorku nikoli pro územní zisk, sám o sobě nepatrný, nýbrž jako operační námořní základnu proti Francii.

Anglie již tehdy pěstovala politiku volné ruky neboli, jak se později říkalo, politiku *splendid isolation* — kterýžto výraz, je-li překládán doslova, bývá leckdy mylně chápán jako snaha nevšímát si zápletek na kontinentě: ani tehdy se nechtěla poutat trvalými závazky spojeneckými, ponechávajíc si volnost zasáhnout tam, kde by snad byla porušena rovnováha sil v Evropě na škodu její vlastní i obecnou. Také tenkrát se stala jazýčkem na váze, rozhodujícím činitelem, který si ze dvou zel vyvolil zlo menší a přihlížel k tomu, aby jeho vlastní mocenská posice, zvláště na moři, byla dotčena co nejméně. Anglii se to podařilo, přes nevalné úspěchy její pozemní armády na Pyrenejském poloostrově; nadto získala trvale, kromě ústupků koloniálních, mocný klíč ke vstupu do Středozemního moře, Gibraltar.

Italská mocenská politika, representovaná tehdy domem savojským, řídila se již tehdy zásadou „svatého egoismu“ a dovedla rychle, bez velkých rozpaků, přesedlat tam, odkud jí kynul větší a bezpečnější zisk; skutečně nabyla z války o dědictví španělské místo původně stanovené Sicílie ostrova Sardinie a důstojenství královského, ačkoli se cítila ošizená.

Pokud jde o stránku čistě strategickou, seznáváme i z průběhu války o dědictví španělské, že se při větším počtu front nerozhoduje o konečném výsledku na bojištích vedlejších, nýbrž na frontě hlavní, jak jsme toho byli svědky i za války světové. Ve vlastních bojích ve Španělsku jsme viděli, jak tehdy, před 230 lety, bylo karlistům nesnadné udržet pro sebe Madrid, když si náležitě pro sebe nezajistili nejvýhodnější spojení hlavního města se středomořským pobřežím, t. j. spojení s Valencíí, důležité zejména proto, že karlisté neměli stálého a nepřerušného spojení s Portugalskem; spojení s Barcelonou přes pohoří Quadarramu bylo velmi obtížné a pro dovoz proviantu a posíl ze zahraničí zdlouhavé. Podobně i dnes je zcela pochopitelné, že se Francova vláda snaží odníť Madridu nejbližší a nejspolehlivější spojení s mořem, t. j. silnici a železnici k Valencii. Podobně i důležitost pevnosti Badajozu vynikla tehdy stejně jasné jako nyní. Dále jsme z příkladu portugalského poznali, že spojenec, který má neukázněnou a špatně vyzbrojenou armádu, může být spíše přítěží než výhodou. Konečně lze poukázat na to, že obratnými zásahy bylo možné porušovat neutralitu přes písemné závazky; to arci nebyl příklad

první ani poslední a zásada nevměšovat se do válečných akcí jiného státu může být přes opačná prohlášení i dnes praktikována všelijak.

Zvlášť poučná je vlastní situace samého Španělska tenkrát i nyní. Tehdejší Španělsko stálo za vlády posledních Habsburků hospodářsky i mocensky již v úpadku; vinou sobeckých grandů a zakořeněného antagonismu jednotlivých krajů se stalo nemohoucí hříčkou zájmů docela cizích, jako je jí do značné míry dnes. Nerozhodovalo samo o svém osudu, ale řevnivost některých jeho částí, na př. stará averse Katalonie a Aragonu ke Kastilii byla důležitým činitelem ve hře sil, jako je jím — arci v poměrech značně rozdílných — i v dnešních dnech. I nynější Španělsko je smutným, ale názorným příkladem, že cizí mocenské vlivy, obmyslně využívající ideologických rozporů, mohou ihned zasáhnout ozbrojenou rukou do vnitřních věcí toho státu, který nedbá vnitřní soudržnosti a stává se dějištěm nevázaných interních sporů. Ideologické různice jsou ve skutečnosti spíše jen záminkou k podobným zákrokům. Je jisté, že ideologie frankovců je již sama o sobě velmi po chuti dynamickým státům, neboť nabude-li ve Španělsku vrchu, budou tu mít o spojení více pro eventuální velkou srážku s režimy demokratickými; nicméně snaha dopomoci této ideologii k vítězství více méně skrývanou ozbrojenou intervencí poskytuje Německu i Itálii lákavou příležitost rozšířit okruh své velmocenské posice. Není tu snadné poznat, kde končí zájem ideologický a kde počíná zájem výhradně mocenský; fakticky jsou si velmi blízké. To však by mělo být výstrahou těm vrstvám v demokratických zemích, zpravidla konservativních sklonů, které, nemajíce dosti rozhledu a politického vzdělání, nevyznají se v změní dnešních problémů, podléhají kouzlu zdánlivě nových hesel o vládě „silné ruky“ a jsou snadno přístupné tendenční frází, že nezbyvá nic jiného, než volit mezi fašismem a komunismem. Mohou svými sympatiemi k expansivně dynamickým režimům napáchat mnoho zla své vlasti. Ač není třeba toužit po svornostářství starého typu, jak se po něm volávalo před válkou, je nutno si uvědomit, že toliko vnitřní soudržnost v národě může se zdarem čelit ideologické rozpínavosti a spolu s ní spjaté mocenské výbojnosti, která ohrožuje některý stát zvenčí. Historie Španělska může demokraciím posloužit jako memento.

Kapitán tech. zbroj. Ing. Bohuslav Beneš:

Chemické služby průzkumná, pozorovací a poplachová v cizích armádách.

(Dokončení.)

8. Zajištění proti aerochemickým útokům a proti plynové střelbě dělové a plynometné.

Jednotka musí být varována před aerochemickými útoky nepřítel tak brzy, aby mohla včas nasadit plynové masky a použít ochranných přehozů. Tento úkol není právě jednoduchý a může být poněkud uspokojivě proveden jen za spolupráce letecké hlášené a poplachové služby s chemickou pozorovací službou. Proto je nutno přidělovat hlídky chemických patračů všem pochoduujícím jednotkám a kromě